

Briuselis, 2021 08 30
COM(2021) 494 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

**2019 m. Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo bendrai finansuotų
veiksmų programų metinių įgyvendinimo ataskaitų santrauka**

2019 m. Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo bendrai finansuotų veiksmų programų metinių įgyvendinimo ataskaitų santrauka

1. ĮVADAS

Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas (toliau – EPLSAF) padeda Europos Sąjungoje mažinti sunkiausių formų skurdą, pavyzdžiui, maisto stygių, vaikų skurdą ir benamystę. Iš EPLSAF¹ 2014–2020 m. šiuo tikslu galima panaudoti 3,8 mlrd. EUR (dabartinėmis kainomis). ES skiria iki 85 proc. finansavimo, o likusi suma skiriama iš valstybių narių nuosavų išteklių. Taigi bendra paramos vertė siekia apie 4,5 mlrd. EUR.

Valstybės narės Fondu gali naudotis dvejopai:

- pagal pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programą (VP I) ir (arba)
- pagal socialinės įtraukties veiksmų programą (VP II).

Pagalba maistu ir (arba) pagrindinė materialinė pagalba turi būti teikiama drauge su papildomomis priemonėmis, pavyzdžiui, švietimo veikla sveikai mitybai skatinti, konsultacijomis maisto ruošimo ir laikymo klausimais, psichologine ir terapine parama, įgūdžių ugdymo programomis, konsultacijomis namų ūkio biudžeto valdymo klausimais, socialine ir laisvalaikio veikla ir teisinių paslaugų teikimu.

Pagal teisinį pagrindą² santrauka grindžiama 2019 m. nacionalinėmis įgyvendinimo ataskaitomis, kurias Komisija gavo iš valstybių narių³. Todėl šioje ataskaitoje neatsižvelgiama į teisėkūros institucijų reaguojant į COVID-19 pandemiją 2020 m. priimtas naujas nuostatas.

Vis dėlto, kaip ir ankstesniais metais, ataskaitoje aptariama raida ir finansinė informacija po 2019 m. (jei turima), visų pirma susijusi su Komisijos iniciatyvomis po pandemijos protrūkio ir kitomis iniciatyvomis, taip pat su būsima 2021–2027 m. daugiamete finansine programa (DFP).

Ataskaitiniais metais, t. y. prieš COVID-19 pandemiją, žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis mažėjo septintus metus iš eilės ir 2019 m. siekė 21,4 proc., palyginti su 21,9 proc. 2018 m. Didelį materialinį nepriteklių patiriančių asmenų dalis sumažėjo nuo 5,9 proc. 2018 m. iki 5,4 proc. 2019 m. Vertinant pagal gyventojų skaičių, tai – 27,3 mln. žmonių, t. y. 2,4 mln. mažiau nei praėjusiais metais.

Vis dėlto skurdas ir socialinė atskirtis tebegresia 107 mln. žmonių. ES nepavyko pasiekti tikslo iki 2020 m. žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių sumažinti bent 20 mln.; iki 2019 m. pabaigos šis skaičius buvo sumažintas vos 10 mln. Su gerokai didesne skurdo arba socialinės atskirties rizika susiduria vaikai (ypač tie, kurių tėvai žemos kvalifikacijos), taip pat neįgalieji. 2019 m. skurdas ar socialinė atskirtis grėsė iš viso

¹ 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 223/2014 dėl Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (OL L 72, 2014 3 12, p. 1). Šis reglamentas buvo iš dalies pakeistas 2018 m. rugpjūčio mėn. peržiūrint Finansinį reglamentą (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>).

² Reglamento (ES) Nr. 223/2014 13 straipsnio 9 dalis.

³ Įgyvendinimo ataskaitas pateikė visos 27 valstybės narės. Buvo vėluojama parengti bendrą suvestinę ataskaitą, nes visos valstybių narių pateiktos įgyvendinimo ataskaitos dėl išskirtinių aplinkybių, susiklosčiusių dėl pandemijos, buvo pateiktos tik iki 2020 m. rugsėjo mėn. pabaigos, o ne iki 2020 m. birželio mėn. pabaigos.

23,1 proc. vaikų (16 metų amžiaus ar jaunesnių). Vaikų, gyvenančių labai prastomis būsto sąlygomis⁴, kurios yra viena ryškiausių skurdo apraiškų, dalis 2019 m. siekė 3,8 proc.; nuo 2018 m. ši dalis sumažėjo tik 0,2 proc. Visa ši statistika rodo, kad apskritai iki 2019 m. skurstančiųjų padėtis ES gerėjo.

Tačiau vis labiau nerimaujama dėl smarkiai didėjančio skurdo, nes COVID-19 pandemija gali pabloginti padėtį ir nutraukti iki 2019 m. vyravusią tendenciją. Tikėtina, kad dėl pandemijos padaugėjo šeimų, kurioms gresia skurdas ar socialinė atskirtis, taip pat padidėjo visuomenės nelygybė švietimo ir psichikos sveikatos srityse⁵. Todėl reikia ir toliau teikti paramą nepalankiausioje padėtyje esančioms visuomenės grupėms.

2. TOLESNI ES POKYČIAI

Reaguojant į COVID-19 pandemiją buvo priimtos dvi atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos (CRII). 2020 m. balandžio mėn. priimtoje antroje investicijų iniciatyvoje (CRII+)⁶ numatytos itin lanksčios Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų naudojimo sąlygos. Be to, pakeitus EPLSAF programos vykdymo taisykles, iniciatyvoje nustatytos konkrečios labiausiai skurstančių asmenų paramos priemonės, kad vadovaujančios institucijos, organizacijos partnerės ir kiti suinteresuotieji subjektai galėtų greitai reaguoti į kylančius iššūkius. Pavyzdžiui, dabar pagalbą maistu ir pagrindinę materialinę pagalbą galima teikti čekiais, taip pat galima skirti asmens apsaugos priemonių, taip sumažinant riziką užsikrėsti tiems, kas teikia pagalbą. Taip pat iniciatyvoje pristatyta galimybė 2020–2021 m. finansiniais metais taikyti 100 proc. bendro finansavimo normą. Iki 2021 m. balandžio mėn. pabaigos įgyvendinus CRII ir CRII+, devyniose valstybėse narėse (AT, ES, FR, HR, HU, LU, IT, PT ir RO) buvo pateikta 12 EPLSAF programos pakeitimų pasiūlymų: aštuoniais pakeitimais siekta pasinaudoti 100 proc. bendro finansavimo norma, keturiais – nustatyti neatidėliotinas reagavimo į COVID-19 pandemiją priemonės.

Be to, 2020 m. gruodžio mėn. įsigaliojo sanglaudai ir Europos teritorijoms skirta ekonomikos gaivinimo pagalbos iniciatyva (REACT-EU)⁷ kaip priemonės „Next Generation EU“ gaivinimo programos dalis. REACT-EU suteikiama papildomų išteklių dabartinėms sanglaudos politikos programoms, taip pat šia iniciatyva valstybėms narėms suteikiama galimybė skirti daugiau lėšų EPLSAF programai. Siekiant užtikrinti greitą įgyvendinimą, valstybės narės gaus didelį išankstinį finansavimą (11 proc.), kad galėtų nedelsdamos panaudoti papildomus išteklius ir neprivalėtų prisidėti prie nacionalinio bendro finansavimo.

Siekiant pagerinti fondų sinergiją, 2021–2027 m. DFP EPLSAF yra integruotas į „Europos socialinį fondą +“ (ESF+). Siekiant padidinti paramą socialinei įtraukčiai ESF+ reglamente⁸ reikalaujama, kad socialinei įtraukčiai skatinti būtų skirta bent 25 proc. ESF+ krypties, kuriai taikomas pasidalijamasis valdymas, išteklių (palyginti su 20 proc. pagal

⁴ Labai prastų būsto sąlygų rodiklis – procentinė dalis gyventojų, gyvenančių perpildytame būste, kuriam taip pat būdinga bent viena toliau išvardijamų prastų būsto savybių: prakiuręs stogas, nėra vonios ir (arba) dušo bei vidaus tualetu arba būstas yra pernelyg tamsus.

⁵ *Growing up in lockdown: Europe's children in the age of COVID-19* („Augti izoliacijoje. Europos vaikai COVID-19 kontekste“) (<https://www.eurochild.org/resource/growing-up-in-lockdown-europes-children-in-the-age-of-covid-19/>).

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/qanda_20_574.

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/qanda_20_948.

⁸ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013.

2014–2020 m. ESF) ir kad kiekviena valstybė narė dar skirtų bent 3 proc., siekiant spręsti materialinio nepritekliaus problemą – tai dabartinis pagrindinis EPLSAF tikslas.

Remdamasi Komisijos pasiūlymu, Taryba priėmė rekomendaciją dėl Europos vaiko garantijų sistemos kūrimo⁹. Ši iniciatyva yra konkretus Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano rezultatas ir ja įgyvendinamas ramsčio 11 principas, pagal kurį vaikai turi teisę į kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą už prieinamą kainą ir į apsaugą nuo skurdo. Rekomendacijoje valstybės narės raginamos užtikrinti galimybę pažeidžiamiems vaikams (t. y. jaunesniems nei 18 metų asmenims, gyvenantiems namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis) nemokamai ir veiksmingai naudotis įvairiomis pagrindinėmis paslaugomis, be kita ko, užtikrinant, kad jie kiekvieną dieną mokykloje bent kartą gautų sveiko maisto, taip pat veiksmingą galimybę apskritai sveikai maitintis. Rekomendacijoje valstybės narės raginamos:

- remti galimybę valgyti sveiką maistą taip pat ir ne mokykloje, įskaitant paramą natūra arba finansinę paramą;
- užtikrinti, kad ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir švietimo įstaigose mitybos standartai atitiktų specialius mitybos poreikius;
- riboti daug riebalų, druskos ir cukraus turintį maistą ir jo reklamavimą ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros bei švietimo įstaigose bei
- teikti tinkamą informaciją vaikams ir šeimoms apie sveiką vaikų mitybą.

3. EPLSAF KOORDINAVIMAS ES LYGMENIU

EPLSAF ekspertų grupė tebėra pagrindinis forumas, kuriame vadovaujančiosios institucijos keičiasi informacija apie Fondo veiklos įgyvendinimą. Ekspertų grupė susitiko du kartus 2019 m. ir keturis kartus 2020 m. aptarti EPLSAF programos įgyvendinimo aspektus, visų pirma papildomas priemones, maisto produktų dovanojimą, auditus, koordinavimą su kitais ES fondais, supaprastintą išlaidų apmokėjimą ir elektroninius čekius. 2020 m. į darbotvarkę taip pat buvo įtrauktas reagavimo į krizę, susijusią su COVID-19 pandemija, klausimas, įskaitant atitinkamus EPLSAF reglamento pakeitimus. 2020 m. spalio ir gruodžio mėn. EPLSAF ekspertų grupė surengė posėdį su ESF technine darbo grupe.

Kalbant apie ryšius su suinteresuotaisiais subjektais, 2016–2019 m. Komisija surengė 18 EPLSAF tinklo posėdžių. Kiekviename posėdyje dalyviai turėjo galimybę pristatyti atvejų tyrimus ir papasakoti apie iššūkius bei sprendimus, susijusius su konkrečiais EPLSAF įgyvendinimo aspektais, pavyzdžiui, su socialiniu darbu su labiausiai skurstančiais asmenimis (tarkime, vaikais, benamiais ir vyresnio amžiaus žmonėmis). 2019 m. posėdyje daugiausia dėmesio skirta Fondo stebėsenai bei vertinimui ir išryškintos vadovaujančiųjų institucijų ir organizacijų partnerių dėtos pastangos. 2020 m. ir 2021 m. ir toliau vykdyta EPLSAF tinklo veikla, taip pat surengta pirmoji metinė EPLSAF bendruomenės konferencija (2020 m. spalio mėn.), kuri suteikė galimybę įvertinti EPLSAF pasiekimus ir aptarti būsimus uždavinius. 2021 m. vasario mėn. įvyko teminis seminaras, per kurį buvo aptarti nauji EPLSAF finansuojamų priemonių paramos gavėjai ir nauja praktika, įgyvendinta COVID-19 krizės metu. Komisija, vadovaudamasi Reglamentu, 2018 m. ir 2019 m. taip pat surengė metinius ES lygmens posėdžius, kuriems vadovavo organizacijų partnerių atstovai. Juose daugiausia dėmesio skirta perėjimui į naują pajėgumų didinimo etapą.

⁹ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema.

4. VEIKSMŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGA¹⁰

4.1. Finansinis įgyvendinimas

2019 m. finansinis EPLSAF programų įgyvendinimas atitinka numatytas tendencijas. Reikalavimus atitinkančios viešosios išlaidos, skirtos pagal EPLSAF programą, nuolat didėjusios nuo 569,5 mln. EUR 2016 m. iki 633,3 mln. EUR 2017 m. ir 762,2 mln. EUR 2018 m., 2019 m. sumažėjo iki 608 mln. EUR. Šis sumažėjimas dera su faktu, kad didelė EPLSAF biudžeto dalis buvo išnaudota jau ankstesniais metais.

2019 m. pabaigoje įsipareigtos skirti kumuliacinės (2014–2019 m.) lėšos sudarė beveik 3 340 mln. EUR arba 74 proc. visų programų išteklių (įskaitant ES lėšas ir nacionalinį bendrą finansavimą). 2019 m. išmokos paramos gavėjams šiek tiek sumažėjo (478,5 mln. EUR, palyginti su 501,2 mln. EUR 2018 m.), tačiau išliko gerokai didesnės nei ankstesniais metais (palyginti su 412,8 mln. EUR 2017 m. ir 435,2 mln. EUR 2016 m.). Žr. priedo I lentelę¹¹, kurioje pateikiamas išsamus lėšų paskirstymas pagal rodiklius ir valstybes nares.

2019 m. valstybių narių Komisijai pateiktose mokėjimo paraiškose prašoma finansuoti 663,9 mln. EUR reikalavimus atitinkančių viešųjų išlaidų. Ši suma gerokai didesnė palyginti su ankstesniais metais (346,4 mln. EUR 2018 m., 478,2 mln. EUR 2017 m. ir 353,4 mln. EUR 2016 m.) iš dalies dėl to, kad valstybės narės mokėjimo prašymus gali teikti lanksčiau. Komisijai pateiktos 2014–2019 m. mokėjimo paraiškos iš viso sudarė 1 888,3 mln. EUR.

Iki 2019 m. gruodžio 31 d. Komisija iš viso grąžino tarpinių mokėjimų, kurių vertė – 1,5 mlrd. EUR (iki 2020 m. pabaigos – 2 mlrd. EUR, t. y. 52 proc. visų 2014–2020 m. asignavimų). EPLSAF finansinis įgyvendinimas iš esmės vyksta tinkamai ir atitinka programos įgyvendinimo valstybėse narėse pažangą (žr. tolesnį skirsnį). Be to, iki šiol automatiškai panaikinta labai nedaug įsipareigojimų¹².

4.2. Įgyvendinimas vietoje

EPLSAF prieinamumas ir galutinių paramos gavėjų profilis

Remiantis ankstesnių metų pažanga, 2019 m. EPLSAF parama buvo toliau teikiama 26 valstybėse narėse¹³. Dauguma valstybių narių (22 iš 26) teikė pagalbą maistu ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą ir taikė papildomas priemones (VP I, žr. I lentelę), o IT ataskaitų teikimo sistemoje pirmą kartą pateikė duomenis apie pagrindinę materialinę pagalbą¹⁴. Keturios valstybės narės toliau vykdė socialinės įtraukties programas (VP II, žr. I lentelę).

¹⁰ Duomenys atspindi padėtį 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, įgyvendintu iki 2019 m. gruodžio 31 d., kaip pranešta metinėse įgyvendinimo ataskaitose, pateiktose iki 2020 m. spalio 21 d.

¹¹ Kelios valstybės narės atnaujino tam tikras 2015 m., 2016 m., 2017 m. ir 2018 m. EPLSAF bendrų išteklių rodiklių reikšmes. Todėl šiame skirsnyje nurodytos reikšmės gali skirtis nuo ankstesniais metais paskelbtų reikšmių.

¹² Įsipareigojimai automatiškai buvo panaikinti tik JK, nes ji nusprendė neįgyvendinti EPLSAF. 2020 m. sausio 20 d. JK raštu informavo Komisiją apie pasitraukimą iš pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programos, skirtos paramai pagal EPLSAF programą nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d.

¹³ 2019 m. RO nesuteikė jokios pagalbos, nes dėl institucinių pokyčių, kuriuos apsunkino su viešaisiais pirkimais susijusios problemos, buvo vėluojama pertvarkyti jos veiksmų programą.

¹⁴ Italija 2018 m. pradėjo skirstyti pagrindinę materialinę pagalbą pagal 4 priemonę, tačiau į stebėsenos sistemą nieko neįtraukė.

Table 1. 2019 m. teikta pagalba

VP	Pagalbos rūšis	Valstybė narė
VP I	Maistas	BE, BG, EE, ES, FI, FR, MT, PL, PT, SI (10)
	Pagrindinė materialinė pagalba	AT (1)
	Abiejų rūšių pagalba	CY, CZ, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, SK (11)
VP II	Socialinė įtrauktis	DE, DK, NL, SE (4)

Šaltinis: SFC2014

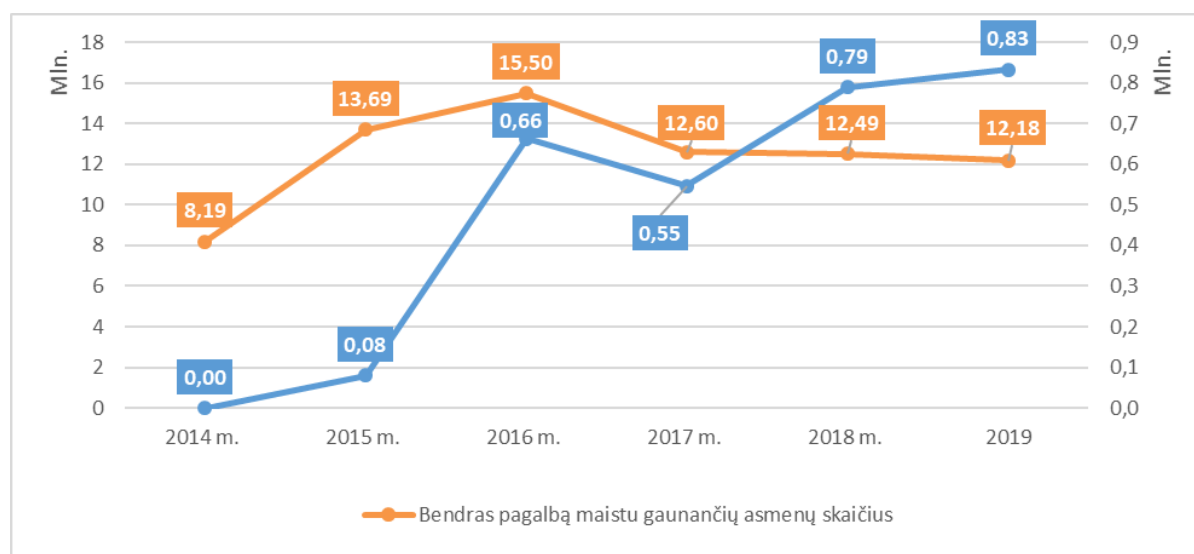
2019 m. EPLSAF pagalba maistu pasinaudojo apie 12,2 mln. žmonių, materialine pagalba – daugiau nei 800 000, o socialinės įtraukties parama – maždaug 30 000. Remiantis konservatyviu vertinimu, EPLSAF parama pasinaudojo daugiau nei 12,5 mln. žmonių¹⁵. Didžiausias galutinių paramos gavėjų prieaugis nustatytas FR (450 132 daugiau nei 2018 m.), HR (132 675), LV (58 904), IE (42 713) ir FI (34 229). O sumažėjusį galutinių paramos gavėjų skaičių užfiksavo 17 valstybių narių: visų pirma IT (594 297 mažiau nei 2018 m.)¹⁶, EL (70 961)¹⁷, taip pat CZ, BG, PL ir SK. RO toliau patiria įgyvendinimo sunkumų (daugiau informacijos apie tai pateikiama toliau).

¹⁵ Veiksmų programose, pagal kurias tiems patiems žmonėms teikiama tiek pagalba maistu, tiek pagrindinė materialinė pagalba, akivaizdžiai besidubliuojantys metinės įgyvendinimo ataskaitos duomenys buvo pašalinti, kad būtų galima pateikti suvestinius duomenis.

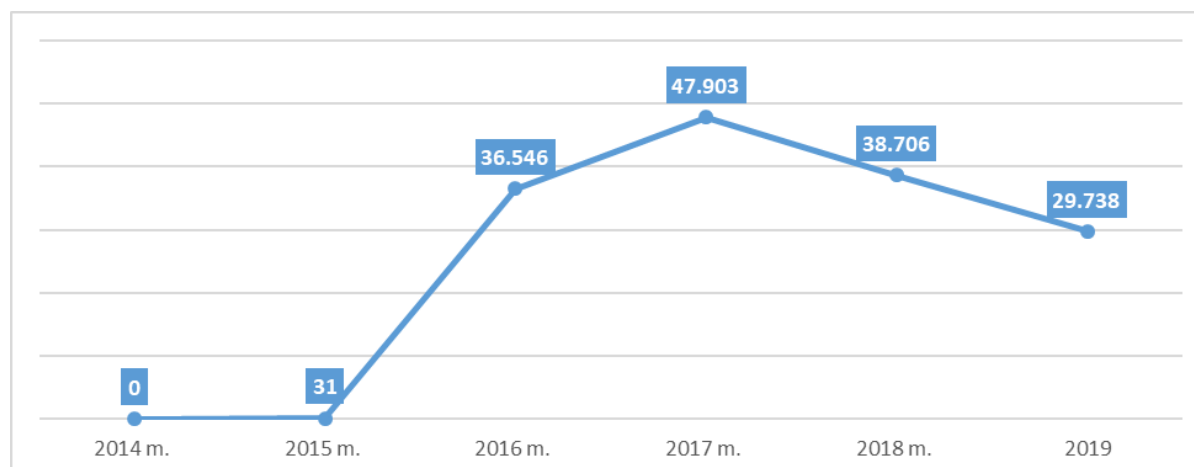
¹⁶ Remiantis Italijos metine įgyvendinimo ataskaita, galutinių paramos gavėjų skaičiaus sumažėjimas šalyje gali būti siejamas su garantuotų minimalių pajamų reformos („Reddito di Cittadinanza“) įgyvendinimu, taip pat su dėl IRT raidos pagerėjusia duomenų perdavimo kokybe.

¹⁷ Kaip pranešama metinėje įgyvendinimo ataskaitoje, dėl EPLSAF stebėsenos sistemos pokyčių duomenis su ankstesnių metų skaičiais reikėtų lyginti atsargiai.

1 pav. *Pagalbą maistu ir (arba) pagrindinę materialinę pagalbą gaunančių asmenų skaičius (mln.)*

2 pav. *Bendras socialinės įtraukties paramą gaunančių asmenų skaičius*

Šaltinis: SFC2014

Bendras galutinių EPLSAF paramos gavėjų profilis iš esmės nesikeitė. Kaip ir ankstesniais metais, šiek tiek mažiau nei pusė (49 proc.) visų remtų asmenų buvo moterys. Daugiau nei 30 proc. paramos gavo vaikai, po jų – migrantai, užsienio kilmės asmenys ar mažumoms priklausantys asmenys (10 proc.) ir benamiai (7 proc.). 2019 m. 8 proc. EPLSAF galutinių paramos gavėjų buvo 65 m. ar vyresni asmenys, o šiek tiek mažiau nei 5 proc. – neįgalieji. Šiuos apytikslius skaičius pateikė organizacijos partnerės, todėl juos reikėtų vertinti atsargiai.

2019 m. vaikai sudarė maždaug 30 proc. visų asmenų, gavusių pagalbą maistu, pagrindinę materialinę pagalbą ar socialinės įtraukties paramą. Palyginti su ankstesniais metais, ši dalis šiek tiek padidėjo. Keliose valstybėse narėse vaikai gavo didžiausią paramos maistu dalį. Tai visų pirma pasakytina apie CY, CZ, HR, HU ir MT, kuriose vaikai buvo didžiausia galutinės paramos gavėjų grupė (42–92 proc.). Tokiose šalyse kaip CY, IE, HU ir AT vaikai sudarė labai didelę galutinių pagrindinės materialinės pagalbos gavėjų dalį (86–100 proc.). Šiose šalyse vykdomose programose specialiai numatyta remti vaikus.

2019 m. dauguma valstybių narių, skyrusių paramą vaikams, toliau vykdė veiklą, pradėtą 2018 m.

Čekija. CZ subsidijuoja palankių sąlygų neturinčių vaikų maitinimą mokyklose. Manoma, kad kokybiškas institucinis ikimokyklinukų ir pradinukų maitinimas padeda gerinti mokyklos lankomumą. Tokiose programose dalyvaujančių mokyklų skaičius nuolat auga. CZ, be kita ko, teikiama tokia materialinė pagalba: penkių rūšių mišiniai kūdikiams bei pieno preparatai kitų amžiaus grupių vaikams, taip pat kūdikių maistas.

Kipras. Vaikai sudaro didžiausią maisto (92 proc.) ir materialinės pagalbos (100 proc.) galutinių paramos gavėjų dalį. Skurstantys moksleiviai gauna nemokamą maitinimą mokyklų valgyklose. Šalyje, be kita ko, pažeidžiamiems naujiems tėvams teikiama tokia materialinė pagalba kaip vadinamasis kūdikio kraičio paketas, kuriame yra pagrindinės kūdikio priežiūros prekės.

Kroatija. Pagal mokyklų programą teikiama pagalba skurstantiems vaikams ar vaikams, kuriems gresia skurdas. Šie vaikai gauna maitinimą mokykloje, taip pat mokyklinius krepšius ir kitą mokyklinę medžiagą.

Vokietija. DE remia ikimokyklinio amžiaus (iki 7 metų amžiaus) ES migrantų vaikus, suteikdama jiems ikimokyklinio ugdymo galimybes. DE taip pat remia jų tėvus ir teikia tėvams skirtą paramą.

Vengrija. Šioje šalyje vaikai sudaro didelę galutinių paramos gavėjų dalį. Neturtingų šeimų vaikai gauna paramą maisto paketais ir pagrindinę materialinę pagalbą. Teikiant pagalbą maistu neturtingoms nėščioms moterims taip pat galima padėti užkirsti kelią jų naujagimių materialiniam nepriekliui.

Airija. Paramą gauna vaikai iš šeimų, kurios naudojasi maisto bankais. Vaikams naudingi ir pabėgėlių šeimoms, kurioms suteikiamas būstas, teikiami įsikūrimo rinkiniai (įskaitant kūdikių rinkinius). Be to, 2019 m. mokyklų rinkinius gavo tarptautinės apsaugos prašytojų vaikai, gyvenantys socialiniuose būstuose.

Austrija. Mokyklinio amžiaus vaikams, kurių šeimos gauna minimalias pajamas, išdalijami mokykliniai krepšiai ir kita mokyklinė medžiaga.

Graikija. Vaikai pasinaudoja pagalbos maistu paskirstymu, taip pat jie gauna specialią materialinę pagalbą, įskaitant mokyklinius krepšius ir raštinės reikmenis. Vaikams taikomos specialios papildomos priemonės, pavyzdžiui, konkrečiai vaikams skirta psichosocialinė pagalba, įgalinimo ir socialinės įtraukties paslaugos, socialinis konsultavimas ir kultūrinė bei kūrybinė veikla.

Latvija. Vaikai gauna specialią pagalbą. Ji apima i) maisto produktų paketus kūdikiams ir mažiems vaikams, suskirstytus į trijų tipų paketus pagal amžių: 7–12 mėnesių amžiaus, 13–18 mėnesių amžiaus ir 19–24 mėnesių amžiaus; ii) higienos priemonių rinkinius kūdikiams ir mažiems vaikams nuo 0 iki 24 mėnesių amžiaus, suskirstytus į keturių rinkinių tipus pagal amžių: 0–6 mėnesių amžiaus, 7–12 mėnesių amžiaus, 13–18 mėnesių amžiaus ir 19–24 mėnesių amžiaus; iii) individualias mokymo priemones vaikams nuo 5 iki 10 metų amžiaus ir iv) individualias mokymo priemones vaikams nuo 11 iki 16 metų amžiaus. Siekdama užkirsti kelią diskriminacijai, LV specialiai užtikrina, kad mokykliniai reikmenys (pavyzdžiui, mokykliniai krepšiai) nebūtų tokios spalvos, formos ir ant jų nebūtų tokių piešinių, kurie skatintų lyčių stereotipus.

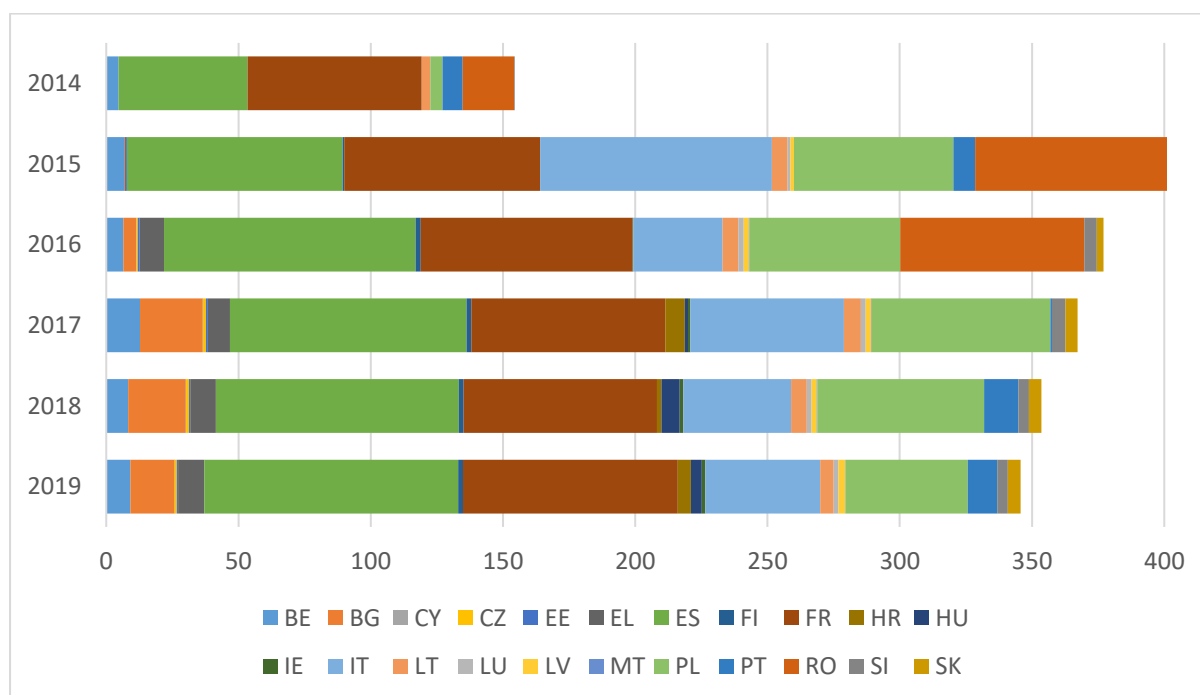
Apie 10 proc. galutinių paramos gavėjų buvo migrantai, užsienio kilmės arba mažumoms priklausantys asmenys. Tačiau ši dalis gali būti netinkamai įvertinta, nes informacija apie paramą gaunančius migrantus dėl duomenų apsaugos pateikiama ne visada (EL, FR ir SK). Migrantai apskritai yra didžiausia grupė, po jų – pabėgėliai ir prieglobsčio prašytojai.

Maždaug 7 proc. EPLSAF galutinių paramos gavėjų buvo benamiai – ši dalis 2018 m. ir 2019 m. išliko stabili. Tačiau benamių skaičių labai sunku tiksliai įvertinti, nes jie nėra registruoti ir dažnai asmeninę informaciją teikia nenoriai. CZ, FR ir IE daugiau nei 13 proc. galutinių paramos gavėjų, gavusių pagalbą maistu, buvo benamiai. IT paramą gaunančių benamių dalis toliau mažėjo, palyginti su 2018 m. ir 2017 m.

VP I. Pagalba maistu

2019 m. pagalba maistu, palyginti su ankstesniais metais, liko iš esmės stabili, nors nuo 2016 m. matyti nežymaus mažėjimo tendencija. Maždaug pusė iš 21 VP I įgyvendinančių valstybių narių skiriamo maisto kiekį padidino arba išlaikė tokį patį. Apskritai 2019 m. paskirstyta šiek tiek mažiau maisto nei 2018 m. – prieaugį, ypač ES, FR ir IT, nusvėrė sumažėjimas PL ir BG¹⁸.

3 pav. 2014–2019 m. suteikta pagalba maistu (tūkst. t)

Šaltinis: SFC2014

Daugiau kaip pusę (55 proc.) pagalbos maistu sudarė pieno produktai ir miltai, duona, bulvės ir kiti krakmolingi produktai. FR ir ES paskirstyta itin daug pieno produktų, o FI, LV, SK ir IT – nemažai miltų, duonos, bulvių ir kitų krakmolingų produktų (50 proc. ir daugiau). Paskirstomų vaisių ir daržovių (4 bendras produkto rodiklis, žr. priedą), mėsos, kiaušinių, žuvies ir jūrų gėrybių (5 bendras produkto rodiklis, žr. priedą) kiekis 2017–2019 m. toliau augo, atitinkamai iki 17,5 proc. ir 8,5 proc. 2019 m. Paskirstomų riebalų ir

¹⁸ Atsižvelgiant į jų programų apimtį, šiose penkiose valstybėse narėse (ES, FR, PL, IT ir BG) buvo suteikta 82 proc. visos 2019 m. pagalbos maistu, todėl bet kokie pokyčiai šiose šalyse teikiant pagalbą maistu daro didelę įtaką bendrai tendencijai. Tačiau jų apskaičiuotas vienam galutiniam paramos gavėjui skiriamo maisto kiekis atitinka kitų valstybių narių maisto kiekį.

aliejų kiekis valstybėse narėse įvairuoja ir vidutiniškai siekia 5 proc. Paruoštų maisto produktų dalis¹⁹ yra palyginti didelė IE (25 proc.), tačiau apskritai visoje ES ji toliau mažėja ir yra gana maža – apie 9 proc., ypač dėl didelio sumažėjimo HU (nuo maždaug 36 proc. 2018 m. iki maždaug 18 proc. 2019 m.) Vienam asmeniui skiriamo maisto kaštai skirtingose valstybėse narėse ir skirtingais metais labai įvairuoja. Taip yra daugiausia dėl produktų kiekio ir tipo (pavyzdžiui, paskirstoma daug šviežių produktų), taip pat dėl paramos intensyvumo.

Visos 21 valstybė narė, skirstančios maistą (išskyrus CY), jį dalijo standartizuotų maisto paketų forma. Keturiolika valstybių narių (BE, BG, CY, CZ, EL, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LV, PL ir SK) taip pat dalijo jau paruoštą maistą. Kai kurios iš valstybių narių paruoštą maistą siūlė moksleiviams (CY, CZ, EL ir HR) arba benamiams (HU, IE, IT, LV, PL ir SK). EE maisto bankai toliau glaudžiai bendradarbiauja su vietos valdžios institucijomis ir su savivaldybėmis, kad būtų kuo arčiau žmonių. Gera partnerių komunikacija nulėmė, kad, kaip ir 2018 m., ataskaitiniu laikotarpiu buvo paskirstyta 95 proc. visų pagalbos maistu paketų. Kaip ir ankstesniais metais, BG, CY, HU ir ES organizacijų partnerių dalijamas maistas buvo finansuotas vien iš EPLSAF, tas pats pasakytina apie EL 2019 m..

VP I. Pagrindinė materialinė pagalba

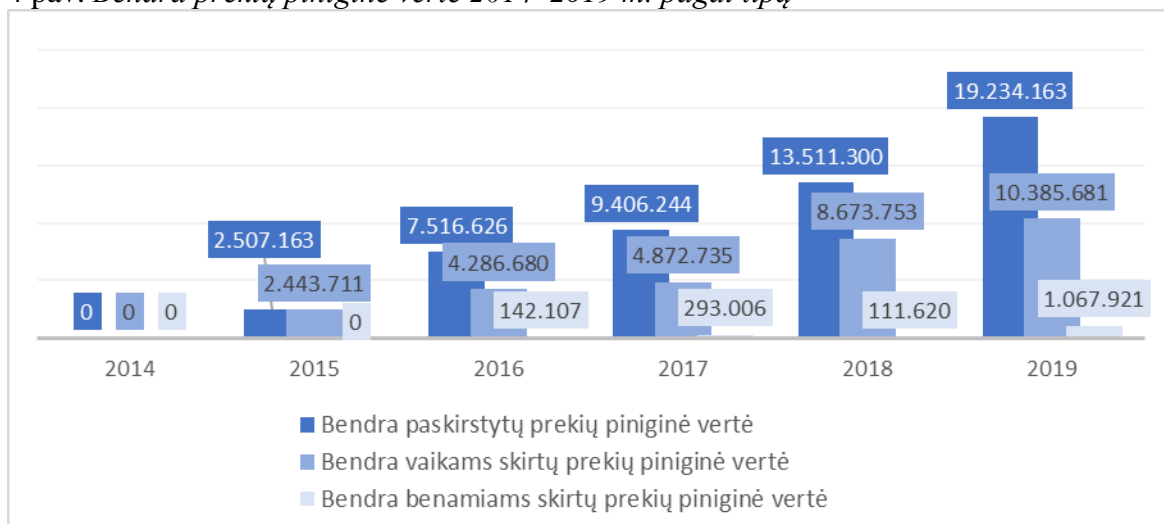
Pagrindinės materialinės pagalbos suma labai išaugo. 2019 m. valstybės narės skyrė 19,2 mln. EUR vertės pagrindinės materialinės pagalbos, t. y. 42 proc. daugiau nei 2018 m., kai, palyginti su 2017 m., tokios pagalbos jau buvo skirta 44 proc. daugiau. Tačiau, skirtingai nei 2018 m., padidėjimą pirmiausia lėmė ne tai, kad papildomos valstybės narės pradėjo teikti pagrindinę materialinę pagalbą²⁰, o plačiai paplitusi materialinės pagalbos teikimo didėjimo tendencija. Ypač ryškus prieaugis užfiksuotas AT, EL, HR ir LV. Septynios valstybės narės (CY, CZ, HU, IE, LT, LU, ir SK), panašiai kaip ir ankstesniais metais, ir toliau teikė pagrindinę materialinę pagalbą. IT, pradėjusi įgyvendinti veiksmus 2018 m. aprūpinant benamius bazinėmis prekėmis, pradėjo pranešti apie pažangą, susijusią su pagrindine materialine pagalba. Daugiausia prekių buvo paskirstyta keturiose valstybėse narėse: AT, EL, HR ir HU (žr. 4 pav.). IT benamiams buvo taikyta daug būsto paramos priemonių, tačiau jie taip pat gavo paramą CZ, EL, HR ir SK ir jiems buvo dalytos asmens higienos priemonės ir kiti produktai. CZ, HR ir IT taip pat suteikė virtuvės reikmenų (asmenims, kurie buvo perkelti į kitą būstą arba gyveno prastų sąlygų būste) ir drabužių, o CZ, EL, HR ir IT – miegmaišius ar antklodes.

Mokykliniai reikmenys ir asmens higienos priemonės vaikus auginančioms šeimoms ir toliau buvo pagrindinės materialinės pagalbos prekės, dalijamos per EPLSAF. 2019 m. vaikų turinčioms šeimoms pristatytos tokios prekės kaip raštinės ir mokykliniai reikmenys (AT, EL, HR, HU, IE ir LV), mokykliniai krepšiai (AT, EL, HR ir LV), kūdikių priežiūros reikmenų rinkiniai (CY, EL, HR, HU ir IE), sporto reikmenys (EL ir HR) ir drabužiai (EL, HR ir IT). EL, HU, LU, LV ir SK taip pat dalijo tokias prekes kaip skalbikliai, kremas ir muilas kūdikiams ir mažiems vaikams, drėgnos servetėlės ir sauskelnės.

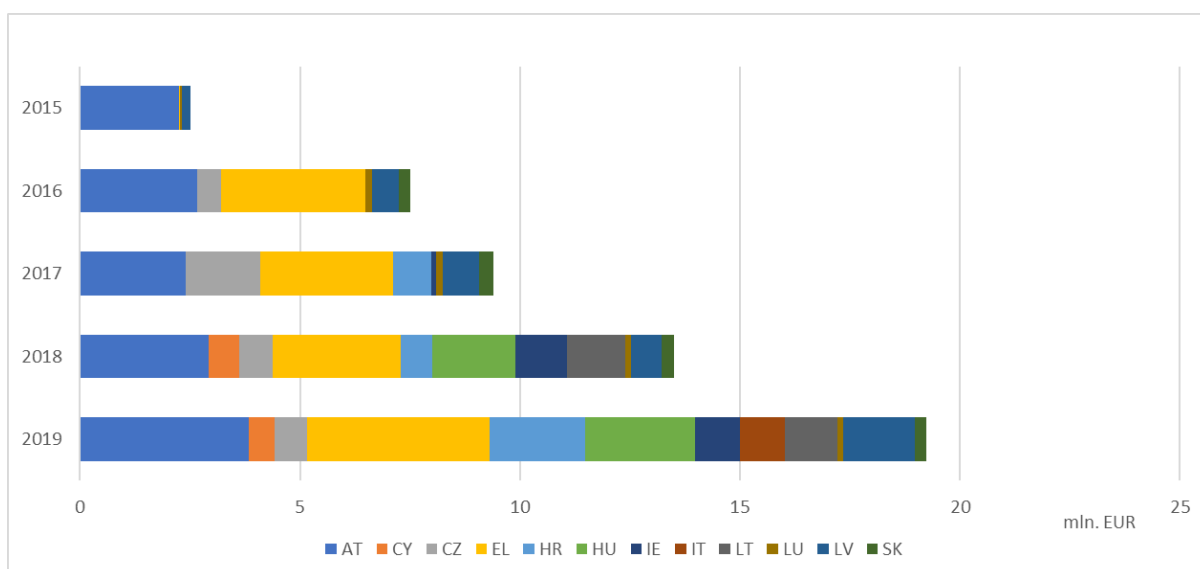
¹⁹ Paruošti maisto produktai apima tokį maistą kaip gatavi maisto produktai, maisto produktai, kurių nereikia laikyti šaldytuve, paruošti mišiniai ir užkandžiai.

²⁰ Italija pradėjo teikti pagrindinę materialinę pagalbą 2018 m., o ją apskaičiuoti – 2019 m. Tačiau tai sudaro tik maždaug 15 proc. bendro materialinės pagalbos padidėjimo.

4 pav. Bendra prekių piniginė vertė 2014–2019 m. pagal tipą

5 pav. Bendra prekių piniginė vertė 2014–2019 m. pagal valstybes nares

Šaltinis: SFC2014

VP I. Papildomos priemonės

Laikydamosi EPLSAF reglamento, valstybės narės, 2019 m. įgyvendinusios VP I programas, taip pat taikė papildomas priemones. Dauguma valstybių narių toliau siūlė įvairias papildomas priemones. Pavyzdžiui:

- AT į kiekvieną mokyklos pradinį paketą įtraukė brošiūrą, kurioje aptariamos kelios temos, įskaitant informaciją apie kitas paslaugas, tokias kaip mokymas finansų klausimais, pagalba maistu ir drabužių dalijimas, taip pat pateikiama naudingų patarimų apie mokyklą vaikams;
- EE išplatino naują žurnalo „Pagalba“ numerį, kuriame yra naudingų organizacijų kontaktų sąrašas ir receptai, kuriems pagaminti naudojamas paketuose esantis maistas,
- PL dar labiau išplėtė savo papildomų priemonių pasiūlą, įskaitant tokias veiklas kaip fizioterapija ir treniruotės nutukusiems žmonėms, siekiant padėti išvengti stuburo ligų.

Kitos priemonės, be kita ko, buvo:

- didelio masto socialinės ir profesinės integracijos projektas, pagrįstas įvairiomis „Magasins Citoyens“ (piliečių parduotuvėmis)²¹, esančiomis La Luvjero miesto centre, kuriose siūloma daugybė paslaugų (pvz., dėvėti drabužiai ir parama darbo ieškantiems asmenims), teikiamų CPAS (viešųjų socialinių veiksmų centrų) (BE);
- Edukacinės psichologijos tarnyba, padedanti integruoti ir remti vaikus, turinčius jutimo ar intelekto negalią arba patiriančius didelių mokymosi sunkumų, vykdydama, pavyzdžiui, raštingumo programas vidurinėse mokyklose (CY),
- „Solidarumas Dramos²² regione“ – socialinė partnerystė, kurią vykdančią padedama vyresnio amžiaus asmenims (EL).

Papildomų priemonių ėmėsi dauguma valstybių narių ir tik kelios nusprendė sutelkti dėmesį į vienos ar dviejų rūšių veiklą. Tarp 2019 m. įgyvendintų papildomų priemonių (žr. 6 pav.), be kita ko, buvo:

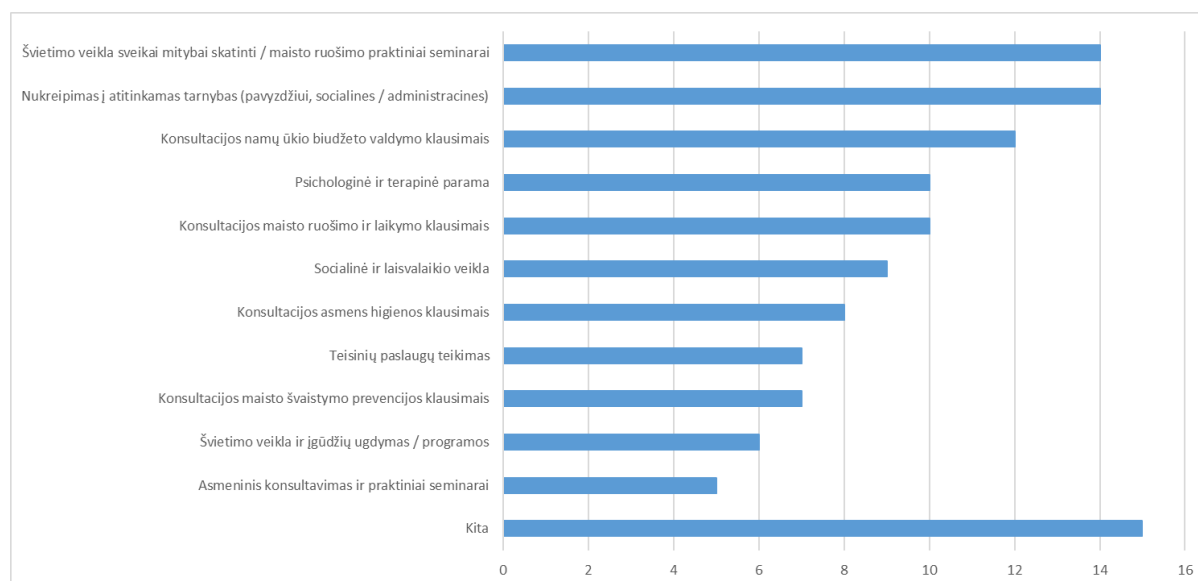
- konsultacijos maisto ruošimo ir laikymo klausimais (BG, CZ, EE, FI, FR, HR, LT, LV, PL, PT ir SK);
- šviečiamoji veikla sveikai mitybai skatinti, pvz., maisto gaminimo praktiniai seminarai (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LU, LV, PL ir SK);
- konsultacijos maisto švaistymo prevencijos klausimais (BE, BG, HR, LU, LV, PL ir PT);
- konsultacijos asmens higienos klausimais (BE, BG, CZ, HR, HU, LV, PL ir SK);
- nukreipimas į atitinkamas tarnybas (pavyzdžiui, socialines / administracines) (AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV ir SK);
- asmeninis konsultavimas ir praktiniai seminarai (CZ, EL, HR, MT ir SI);
- psichologinė ir terapinė parama (CY, CZ, EL, FR, HR, HU, IT, LT, PL, SI ir SK);
- konsultacijos namų ūkio biudžeto valdymo klausimais (BE, BG, CZ, EE, EL, FR, HR, IE, IT, LT, LV, PL, PT ir SK);
- socialinė ir laisvalaikio veikla (CZ, EE, FI, FR, EL, HR, LV, MT ir SI);
- švietimo veikla ir įgūdžių ugdymas / programos (FR, EL, HR, MT, PL ir SI);
- teisinių paslaugų teikimas (CZ, FR, HR, IE, IT, LT ir PL);
- kita susijusi veikla (AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, EL, IT, LU, MT, PL ir SI), įskaitant asmeninės pagalbos paslaugas, suaugusiųjų slaugą, socialinį transportą, paramą naudojantis savo teisėmis ir paramą mokyklai.

---

²¹ <https://www.cpas.lalouviere.be/les-magasins-citoyens>.

²² Miestas ir savivaldybė šiaurės rytų Graikijoje.

6 pav. 2019 m. įgyvendintos papildomos priemonės (n=22)

VP II. Socialinė įtrauktis

Kaip ir ankstesniais metais, VP II dalyvaujančios valstybės narės (DE, DK, NL ir SE)²³ įgyvendino socialinės įtraukties veiksmus.

DE pagrindinė veikla buvo užmegzti ryšius su naujai atvykusiais suaugusiais ir benamiais ir pagerinti jų galimybes konsultuotis ir pasinaudoti paramos priemonėmis. DE jau viršijo įvairius šios srities tikslus. Socialinėmis paslaugomis pasinaudojo beveik 90 proc. naujai atvykusių suaugusiųjų ir benamių, kurie dalyvavo 2019 m. socialinės įtraukties veikloje (tikslas – 70 proc.²⁴), o tai susiję su EPLSAF kaip atspirties taško siekiant didesnės socialinės įtraukties vaidmeniu. Bendras iki 2019 m. konsultuotų benamių ir asmenų, kuriems gresia benamystė, skaičius buvo 26 830, o tai jau 25 proc. viršija konkretų programos tikslą. Nemenka pažanga taip pat padaryta teikiant pagalbą naujai atvykusiems ikimokyklinio amžiaus vaikams (16 674) ir jų tėvams (19 113)²⁵. Todėl turėtų būti įmanoma iki 2020 m., kaip nustatyta VP, pasiekti tikslą – užmegzti ryšį su 19 700 vaikų ir tėvų.

Pasirūpinus pastoge ir suteikus galimybę bendrauti su socialiniais darbuotojais, DK pagerintos benamių, įskaitant benamius iš kitų ES šalių, turinčius leidimą gyventi DK, gyvenimo sąlygos. Vykdam socialinio darbo gatvėje veiklą, šiems žmonėms suteiktas laikinas būstas ir daiktų saugyklos, galimybė dalyvauti socialinėje veikloje ir programose, suteikiančiose jiems daugiau galimybių įsidarbinti. 2014–2019 m. šioje veikloje dalyvavo 2 169 asmenys – taigi, 2014–2020 m. programavimo laikotarpio 1 400 asmenų tikslas jau viršytas 55 proc.

2019 m. NL buvo tęsiamas projektas „Vyresnio amžiaus asmenys kaimynystėje“ ir jame dalyvavo 581 dalyvis. Tai – mažiau nei 2018 m. ir 2017 m. Įgyvendinant šį projektą buvo siekiama mažinti palankių sąlygų neturinčių vyresnio amžiaus asmenų socialinę atskirtį. Visi projekto dalyviai buvo vyresni nei 65 m. 2014–2019 m. bendras dalyvių skaičius buvo 2 855

²³ T. y. valstybės narės, įgyvendinančios labiausiai skurstančių asmenų socialinės įtraukties veiksmų programą (taip pat vadinama VP II), pagal kurią remiama netaikant aktyvių darbo rinkos priemonių vykdoma veikla, kurią sudaro nefinansinė ir nemateriali pagalba, kuria siekiama labiausiai skurstančių asmenų socialinės įtraukties.

²⁴ Šis tikslas buvo nustatytas veiksmų programoje ir yra taikomas visam programos laikotarpiui.

²⁵ Nuo 2–3 iki 6–7 m. amžiaus, nors šis amžiaus intervalas gali skirtis atsižvelgiant į valstybių narių kontekstą ir galimybę pasiekti ikimokyklinio amžiaus vaikus.

(57 proc. bendro tikslo (5 000)). Nors dabartiniu tempu 2020 m. tikslas vis dar yra gana tolimas, vienas didžiausių pasiekimų – tai, kad praėjus metams nuo projekto pradžios apie 81 proc. vyresnio amžiaus dalyvių vis dar dalyvavo projekto veikloje, 45 proc. teigė praplėtę savo socialinį ratą, o 63 proc. – pagerinę skaitmeninius ir finansinius įgūdžius. 2019 m. maždaug trečdalis dalyvių buvo migrantų kilmės. Siekiant įveikti kalbos barjerą, buvo įdarbinti specifinių kalbinių įgūdžių turintys darbuotojai.

SE socialinės įtraukties programos apima dviejų rūšių paramą: sveikatinimą ir bazinę informaciją apie Švedijos visuomenę, skirtą iš kitų ES ar EEE šalių atvykusiems skurstantiems žmonėms. Pagrindinės tikslinės grupės yra benamiai (arba asmenys, kuriems gresia benamystė), migrantai, užsienio kilmės asmenys, mažumoms priklausantys asmenys ir moterys. Iki šiol programoje dalyvavo 2 674 žmonės, iš jų 658 – 2019 m. Asmenų, dalyvavusių VP ir teigiančių, kad pagerėjo jų sveikatos ir asmens higienos sąlygos, padaugėjo nuo 38 proc. 2016 m. iki 70 proc. 2019 m. Asmenų, teigusių, kad sulaukė paramos ar pagalbos, procentinė dalis nuolat didėjo: nuo 43 proc. 2016 m. iki 93 proc. 2019 m. Abiejų šių rodiklių tikslas (40 proc.) jau gerokai viršytas.

Įgyvendinimo kliūtys

Apie įgyvendinimo kliūtis pranešė 17 valstybių narių. Dauguma šių problemų buvo susijusios su pagalbos teikimu laiku ir vėlavimu (BE, BG, CZ, DK, FR, EL, PL, PT ir RO). Kai kuriuos vėlavimus tiesiogiai lėmė ankstesniais metais kilusios viešųjų pirkimų problemos (pvz., žr. RO toliau). Kiti sunkumai buvo susiję su:

- logistika, pvz., racionalių atsargų valdymo principų, pvz., anksčiau įsigytų atsargų sunaudojimo principo (angl. *first in, first out*), nesilaikymu (BE, EE, HR, LV, PL ir PT);
- galutiniais paramos gavėjais, pvz., informuotumo stoka, problemomis bandant juos pasiekti (HR, NL, PL, SE ir SK);
- stebėseną bei vertinimą (IT, MT, RO ir SE), pvz., sunkumai renkant galutinių paramos gavėjų duomenis ir kuriama naujoji stebėsenos sistema (IT);
- nepakankamais organizacijų partnerių pajėgumais (DK, HU, IT ir PL), taip pat
- teisiniais sunkumais, daugiausia susijusiais su viešaisiais pirkimais paramos srityje (BG, NL, PT ir RO).

Apie nepakankamus vadovaujančiųjų institucijų pajėgumus įgyvendinimo kliūtį pranešė tik DK. 2019 m. RO dėl kelių skundų, kuriuos pateikė atmesti konkurso dalyviai, vis dar nesugebėjo išspręsti su įgyvendinimu ir viešojo pirkimo atidėliojimu susijusių problemų. Be to, RO švietimo ministerija nepateikė jokio prašymo gauti finansavimą mokykliniams reikmenims. Dėl to trečius metus iš eilės nepavyko teikti maisto ar materialinės pagalbos. Europos fondų ministerija (EPLSAF vadovaujančioji institucija Rumunijoje) bando padėti išspręsti problemą per kitą ataskaitinį laikotarpį.

Kaip ir ankstesniais metais, įveikti daugelį šių kliūčių šalims padėjo EPLSAF lankstumas ir glaudus vadovaujančiųjų institucijų ir organizacijų partnerių bendradarbiavimas. Kai kuriose valstybėse narėse (tokiose kaip IT, IE ir FR) vadovaujančioji institucija reguliariai rengdavo susitikimus su organizacijomis partnerėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, kad aptartų ir padėtų įgyvendinti programą.

Bendrieji principai

EPLSAF reglamento 5 straipsnyje nustatyti principai, kurie turėtų būti taikomi visose Fondo struktūros ir įgyvendinimo srityse. Tai, be kita ko, finansavimo papildomumas, lyčių lygybė, kova su diskriminacija, vengimas švaistyti maistą, subalansuota mityba, visuomenės sveikata ir su aplinka bei klimatu susiję aspektai. Valstybės narės turėtų laikytis šių principų ir apie juos pranešti savo metinėse įgyvendinimo ataskaitose.

Valstybės narės praneša, kaip jos atsižvelgia į šiuos bendruosius principus.

Jos laikosi papildomumo principo koordinuodamos veiklą su kitomis finansavimo priemonėmis, kad išvengtų dvigubo finansavimo ir išplėstų paramos mastą. Estijos statistikos tarnyba (EE)²⁶ renka ir pateikia ESF priemonių dalyvių ir EPLSAF programos pagalbos maistu gavėjų dubliavimosi apžvalgas. MT sudaro išsamų ESF projektų, papildančių EPLSAF programą, sąrašą. MT taip pat tikrina per Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą gautas paraiškas, kad išvengtų dvigubo finansavimo ir užtikrintų jo ir EPLSAF programos papildomumą. PT ta pati vadovaujančioji institucija prižiūri tiek EPLSAF programą, tiek ESF VP „Socialinė įtrauktis ir užimtumas“, atsižvelgiant į tai, kad abu fondai vienas kitą papildo. SK EPLSAF veikla naudojama siekiant nustatyti galutinių paramos gavėjų poreikius, kurie vėliau patenkinami taikant ilgalaikius sprendimus per kitus fondus, pavyzdžiui, per socialinės įtraukties veiklą, finansuojamą iš ESF. IT priemonė, kuria remiami benamiai, įgyvendinama taikant integruotą požiūrį su ESF, kad būtų teikiama ne tik materialinė pagalba, bet ir ilgalaikė socialinės įtraukties parama.

Visos valstybės narės praneša, kaip jos laikosi lyčių lygybės principų ir kovos su diskriminacija politikos. Dauguma valstybių narių nurodė objektyvius tinkamumo kriterijus, t. y. asmens socialinį ir ekonominį statusą, kad nustatytų tikslinę grupę ir galutinius paramos gavėjus, užkertant kelią diskriminacijai bet kuriuo pagalbos skirstymo lygmeniu. Dalis veiksmingos praktikos, taikytos 2018 m., buvo ir toliau taikoma 2019 m. DE platina lyčių informacijos suvestines, kurias organizacijos partnerės naudoja kaip gaires įgyvendindamos EPLSAF priemones ir užtikrindamos lyčių lygybę. NL bendradarbiauja su asociacija, atstovaujančia migrantų kilmės vyresnio amžiaus žmonėms, siekdama užtikrinti, kad jos požiūris išliktų įtraukus. PL teikia maistą ir taiko papildomas priemones, kad patenkintų įvairių grupių, t. y. vyresnio amžiaus žmonių, nėščių moterų, benamių ar neįgaliųjų, poreikius. Nors SE remia tiek vyrus, tiek moteris, daugiausia dėmesio ji skiria moterų sveikatai. SK užtikrina, kad tarp organizacijų partnerių darbuotojų būtų tiek vyrų, tiek moterų.

Daugelis valstybių narių teigė, kad jos skirsto įvairų ir maistingumo požiūriu subalansuotą maistą. Daugeliu atvejų paruošti maisto paketus padėjo mitybos specialistai arba atitinkamos ministerijos (pvz., BG sveikatos apsaugos ministerija, SI Darbo, šeimos, socialinių reikalų ir lygių galimybių ministerija). IT produktai atrenkami atsižvelgiant į poreikį suvartoti tinkamą baltymų ir angliavandenių kiekį, būdingą Viduržemio jūros regiono mitybai. PT dalijant maisto paketus siekiama užtikrinti, kad būtų patenkinti 50 proc. galutinių paramos gavėjų kaloringumo ir maistinės vertės poreikių, įskaitant dienos porcijas, į kurias įtraukiami produktai iš visų septynių maisto grupių, kaip nurodyta „Maisto rate“²⁷.

Visos valstybės narės užtikrina, kad skiriamas maistas atitiktų nacionalinius saugos ir sveikatos standartus. Be to, dažnai tikrinama maisto kokybė. Daugelis valstybių narių dar

²⁶ Estijos statistikos tarnyba yra valstybinė tarnyba, atsakinga už oficialios statistikos rengimą.

²⁷ „Maisto ratas“ yra maisto produktais išreikšta mitybos gairė. Daugiau informacijos <http://www.fao.org/nutrition/education/food-dietary-guidelines/regions/countries/Portugal/en>.

labiau remia galutinių paramos gavėjų sveikatą imdamosi papildomų priemonių, skatinančių sveiką gyvenimo būdą.

Siekiant sumažinti maisto švaistymą, į maisto paketus įtraukiami produktai, kurių laikymo trukmė ilgesnė. Taip pat atsižvelgiama į sandėliavimo erdvės dydį. Pavyzdžiui, CY planuoja pusryčius skirstyti remdamasi preliminariu tokia paslauga besinaudojančių žmonių skaičiumi, kad išvengtų maisto švaistymo. Kitas būdas kovoti su maisto švaistymu – rinkti ir skirstyti maisto perteklių.

Dauguma valstybių narių savo metinėse įgyvendinimo ataskaitose praneša, kad ėmėsi aplinką tausojančių veiksmų. Pavyzdžiui, FR konkurso dalyvių prašoma pateikti informaciją apie išmetamo CO₂ kiekį. HU siekia sumažinti pervežant maistą išmetamų teršalų kiekį, pakuodama karštus patiekalus į karščiui atsparias plastikines dėžes ir rinkdama panaudotas dėžes. LU organizacijos partnerės gali pretenduoti į „SuperDrecksKëscht fir Betriber“ kokybės ženklą, kuriuo patvirtinamas organizacijos išsipareigojimas saugoti aplinką. Kaip jau minėta 2018 m. ataskaitoje, CZ vartojami ekologiški produktai ir skatinama naudoti perdirbtas medžiagas (pvz., tualetinio popieriaus ritinėliai, pagaminti iš 100 proc. perdirbto popieriaus).

Vertinimas

2019 m. EPLSAF veiklą įvertino bent septynios valstybės narės (BE, BG, CZ, DE, FR, PL²⁸ ir PT). Daugumoje vertinimų daugiausia dėmesio buvo skirta EPLSAF programų pažangai, kuri buvo padaryta dėl šios veiklos, ir dauguma valstybių narių įvertino ją teigiamai. 2019 m. BG buvo atlikti du vertinimai, kuriuose pabrėžta, kad skirstomas karštas maistas ir bazinės prekės pasiekė pažeidžiamiausias grupes. Padidėjus finansavimui, skirtam karštam maistui skirstyti, dar labiau padidėjo galutinių paramos gavėjų skaičius (žr. 2 laukelį)²⁹. Kaip ir pastaraisiais metais, AT grįžtamoji informacija apie suteiktą pagalbą buvo renkama teikiant klausimyną. 99 proc. respondentų buvo labai patenkinti arba patenkinti mokyklos pradiniu paketu ir, apskritai, per EPLSAF VP įgyvendinta priemone.

Kai kuriuose vertinimuose pateikiama naudingų rekomendacijų dėl 2021–2027 m. programavimo laikotarpio. BE atliktame vertinime rekomenduojama, be kita ko, standartizuoti pažeidžiamiausių asmenų nustatymo procedūras, geriau koordinuoti užsakymus ir pristatymus, užtikrinti didesnę skaidrumą ir supaprastinti vykdomas procedūras. FR Generalinė socialinių reikalų inspekcija parengė ataskaitą apie kovą su maisto stygiu³⁰. Ataskaitoje nurodomos problemos, kylančios įgyvendinant EPLSAF, ypač susijusios su skirstymo sistema ir parama savanoriams ir organizacijoms. Ataskaitoje taip pat buvo numatyta suinteresuotųjų subjektų konsultacija dėl naujo programavimo laikotarpio, kuris buvo atidėtas dėl COVID-19 krizės.

2 laukelis. *Vertinimo veikla DE ir BG*

DE buvo atliktas EPLSAF programos vertinimas, apimantis visus jos įgyvendinimo aspektus. Kaip matyti iš stebėsenos duomenų, visi tikslai buvo viršyti, o vertinimo išvados taip pat teikia daug vilčių. Vertinime matyti, kad vykdam EPLSAF veiksmus, nepalankioje padėtyje esančioms grupėms suteikiama aiški galimybė reguliariai naudotis paslaugomis.

²⁸ <https://www.gov.pl/attachment/4c5afb14-e765-4181-ae72-bf19c437b29e>; <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-i-komunikacja>.

²⁹ <https://asp.government.bg/bg/deynosti/operativna-programa-za-hrani/operativna-programa-za-hrani-2014-2020/dobri-praktiki-i-spodelyane-na-opit>.

³⁰ <https://www.igas.gouv.fr/IMG/pdf/2019-069R-P.pdf>.

Vykdamas intensyvią informavimo veiklą, asmenys, kurie kitu atveju nebūtų įtraukti, gali naudotis esamomis paslaugomis. Iš duomenų matyti, kad gerėja žmonių, siekiančių gauti pagalbos ar konsultacijų, ir organizacijų, teikiančių šias paslaugas, komunikacija, taip pat auga žmonių, galinčių naudotis šiomis paslaugomis, skaičius. Vertinimą papildė projektų atvejų tyrimai. Šio vertinimo metu buvo apklausti įvairūs suinteresuotieji subjektai, pasisakę pažangos ir rezultatų klausimais. Išsamesnė informacija apie vertinimą bus paskelbta 2020 m³¹.

BG atliktame išoriniame EPLSAF programos vertinime buvo padarytos išvados, kad: i) skirstant maisto paketus asmenims, kuriems gresia didelis skurdo pavojus, šalyje plečiama socialinės paramos programų taikymo sritis; ii) nėra jokių nereikalingos administracinės naštos įrodymų; iii) trūksta lėšų administracinėms, transporto ir saugojimo išlaidoms padengti; iv) tikslinių grupių nustatymas, siūloma parama ir papildomos priemonės yra svarbūs veiksniai; v) EPLSAF programa yra nuosekli ir papildo kitas nacionalines finansavimo programas, pvz., Socialinės apsaugos fondą, ir kitą politiką, pagal kurią šalyje teikiamos socialinės išmokos, ir vi) vykdamas EPLSAF programą didinama dabartinės nacionalinės programos, pagal kurią remiamos viešosios valgyklos, vertė.

5. IŠVADOS

Analizuojant stebėsenos duomenis ir 2019 m. metines įgyvendinimo ataskaitas matyti, kad padėtis iš esmės panaši į 2018 m. padėtį.

2019 m. finansiniai įsipareigojimai pagal EPLSAF programą siekė 608 mln. EUR, o tai kiek mažiau nei 2016–2018 m. vidurkis. 2014–2019 m. iš viso įsipareigota skirti beveik 3 340 mln. EUR, arba 74 proc. visų programų išteklių (ES ir nacionalinio bendro finansavimo). 2019 m. išmokos paramos gavėjams šiek tiek sumažėjo. Kita vertus, gerokai padaugėjo valstybių narių pateiktų mokėjimo paraiškų – iki 2019 m. gruodžio 31 d. Komisijos tarpiniai mokėjimai viršijo 38 proc. visų 2014–2020 m. asignavimų (25 proc. iki 2018 m. pabaigos). Taigi atrodo, kad EPLSAF finansinis įgyvendinimas iš esmės vyksta tinkamai.

Dauguma valstybių narių pasiekė konkrečių įgyvendinimo rezultatų ir padarė nemažą pažangą siekdamos iškeltų tikslų. 2019 m. EPLSAF paramą sėkmingai suteikė 26 valstybės narės. Palyginti su ankstesniais metais, teikiamos pagalbos maistu dalis šiek tiek sumažėjo, o pagrindinės materialinės pagalbos teikimas toliau didėjo – 2019 m. jos skirta 42 proc. daugiau nei 2018 m. 2019 m. IT pirmą kartą skirtė pagrindinę materialinę pagalbą. Vis dėlto tebėra tam tikrų įgyvendinimo problemų, visų pirma dėl vėlavimo, taip pat sunkumų, susijusių su logistika, teisiniais aspektais, darbu su tikslinėmis grupėmis, stebėseną bei vertinimą ir nepakankamais organizacijų partnerių pajėgumais. Bendradarbiaudamos su organizacijomis partnerėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais dauguma valstybių narių sugebėjo įveikti šiuos sunkumus, nors kartais reikėjo iš dalies pakeisti programą. Nepaisant Komisijos atidžios stebėsenos, RO dėl institucinių pokyčių ir nuolatinių viešųjų pirkimų problemų 2019 m. pagalbos neteikė. Jungtinė Karalystė pasitraukė iš pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programos.

³¹ Galutinę ataskaitą (dėl stebėsenos ir vertinimo) galima parsisiųsti adresu: https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Internationales/ehap-abschlussbericht.pdf?__blob=publicationFile&v=1.

Apskaičiuota, kad 2019 m. EPLSAF paramą gavo daugiau nei 12,5 mln. žmonių. EPLSAF parama jau ne vienus metus išlieka stabili. Dažniausia teikiama parama – pagalba maistu. 2019 m. daugiau nei 12,2 mln. asmenų (93 proc. visų galutinių paramos gavėjų) gavo pagalbą maistu ir apie 832 000 (6 proc.) gavo pagrindinę materialinę pagalbą, o beveik 30 000 dalyvavo socialinės įtraukties programose (EPLSAF VP II). Kaip ir ankstesniais metais, moterys sudaro 49 proc. visų galutinių paramos gavėjų. Vaikai sudaro apie 30 proc. visų asmenų, gavusių pagalbą, benamiai – 7 proc., o neįgalieji – 5 proc. Apskaičiuota, kad 10 proc. visų remtų asmenų buvo migrantai, užsienio arba mažumų kilmės asmenys, o 8 proc. – 65 m. ar vyresni asmenys.

Kaip ir ankstesniais metais, iš ataskaitų matyti, kad EPLSAF lankstumas buvo labai svarbus veiksmingam ir efektyviam įgyvendinimui. Ne mažiau svarbus buvo organizacijų partnerių vaidmuo, susijęs su išmanymu apie tikslines grupes ir darbu su jomis. Tačiau EPLSAF taip pat padėjo padidinti organizacijų partnerių veiksmingumą, be kita ko, pristatymo terminų ir institucijų bendradarbiavimo srityje. Kai kurie su programomis susiję atidėliojimai įvyko dėl viešojo pirkimo kliūčių, su kuriomis buvo susidurta ankstesniais metais. Be to, valstybės narės ir organizacijos partnerės sugebėjo nukreipti tikslines grupes, kad jos galėtų gauti tinkamas ilgalaikes paslaugas. Tai buvo labai svarbus aspektas užmezgant tarpusavio pasitikėjimu grindžiamus santykius su galutiniais paramos gavėjais.

Papildomos priemonės vis labiau įsigalėjo ir tapo įvairesnės. Remiantis metinėmis įgyvendinimo ataskaitomis, papildomas priemonės taikė visos 2019 m. EPLSAF VP I įgyvendinusios valstybės narės. Vis dar dažniausia papildoma priemonė – švietimo veikla, kuria siekiama skatinti sveiką mitybą ir (arba) maisto ruošimo dirbtuvės, po jos seka – nukreipimas į atitinkamas tarnybas ir konsultacijos namų ūkio biudžeto valdymo klausimais. Daugelis valstybių narių taip pat vykdo kitą prie jų poryčių pritaikytą veiklą. Apskritai atsirado daug įvairios gerosios patirties pavyzdžių.

Valstybės narės ataskaitose nurodė, kad laikėsi bendrųjų principų. Visos šalys tikino, kad pagalba buvo vienodai prieinama tiek vyrams, tiek moterims, ir dauguma pabrėžė, kad diskriminacijos lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos pagrindu nebuvo. Kai kurios valstybės narės stengėsi užtikrinti, kad EPLSAF maisto paketai atitiktų partnerių organizacijų ir galutinių paramos gavėjų pageidavimus ir kad taip būtų išvengta maisto švaistymo. Valstybės narės stengėsi tiekti kuo įvairesnę ir maistingumą požiūriu subalansuotą maistą ir skyrė dėmesio sandėliavimui ir pristatymui laiku, taip pat – perdirbtų medžiagų naudojimui. Taip padedama remti visuomenės sveikatą ir siekti klimato ir aplinkos apsaugos tikslų.

2020 m., pasibaigus šioje ataskaitoje nagrinėjamam laikotarpiui, COVID-19 pandemijos protrūkis iš esmės pakeitė sąlygas, kuriomis veikia EPLSAF programa. Vėliau kilusi ekonominė ir socialinė krizė neproporcingai stipriai paveikė tam tikras nepalankioje padėtyje esančias grupes ir asmenis, įskaitant labiausiai skurstančius. Naujos žmonių grupės, kurios anksčiau buvo laikomos pažeidžiamomis, dabar iš tiesų susidūrė su skurdu ir socialine atskirtimi. Socialiniai apribojimai, kuriais siekta įveikti ekstremaliąją sveikatos situaciją, pakeitė pagalbą maistu ir materialinę pagalbą teikiančių organizacijų veiklos pobūdį.

Reaguojant į dabartinę krizę EPLSAF reglamentas 2020 m. ir 2021 m. buvo du kartus iš dalies pakeistas pagal CRII, CRII+ ir REACT-EU iniciatyvas, siekiant užtikrinti didesnę paramą rengiantis naujam programavimo laikotarpiui ir palengvinti programos įgyvendinimą.

2014–2020 m EPLSAF programai artėjant prie pabaigos, planuojama būsima naujo fondo struktūra ir valdymas. 2021–2027 m. EPLSAF taps neatsiejama ESF+ dalimi, taip kovą su sunkiausių formų skurdu susiejant su platesnėmis socialinės įtraukties strategijomis ir finansavimu. ESF+ programos labai padės remti ekonominį ir socialinį atsigavimą po koronaviruso pandemijos ir skatinti teisingą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, vadovaujantis Europos žaliojo kurso siekiais³² ir atsižvelgiant į Teisingos pertvarkos fondo veiklą³³. Be to, ši programa turės lemiamos reikšmės įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį³⁴.

---

³² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF.

³³ https://ec.europa.eu/regional_policy/lt/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism.

³⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lt&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9524>.